

1. Systémová podpora státu třem krajům s nejvyšším rozsahem sociálního vyloučení

Jako problémy aktuálních programů podpory byly v diskusi identifikované:

- strategie RESTART – dotace, ze kterých se dají realizovat navržená opatření, pocházejí z různorodých zdrojů, které nejsou speciálně alokované do strukturálně postižených regionů;
- Program spravedlivé transformace – k finančním prostředkům se dostanou jen velcí hráči;
- Strategie regionálního rozvoje – jde o pouhý popis problémů, bez finančních mechanismů.
- Celkově je otázka, kdo a jak je schopen z těchto programů skutečně čerpat finance pro podporu území.

Jaká by tedy měla být systémová podpora?

- změna Zákona o podpoře regionálního rozvoje – měl by zahrnout i to, že tyto tři znevýhodněné kraje by měly být financovány úměrně svému strukturálnímu znevýhodnění, např. přes změnu rozpočtového určení daní;
- připravuje se evropská směrnice minimální mzdy – to by také mohlo pomoci narovnat situaci;
- měl by se změnit insolvenční zákon s ohledem na vliv na dávkový systém;
- Žádoucí je změna příspěvku na bydlení – připravují se cenové mapy, to je dobrý směr (aby nebyli přepláceni pronajímatelé v chudších regionech, tj. aby se nevyplácel „obchod s chudobou“);
- měla by se řešit změna dávek – např. aby lidé, kteří nemohou pracovat, nemuseli chodit každý měsíc na ÚP (zaručený příjem?) neboť to je umělá zátěž do podpůrného systému (mzda úředníka, který tuto agendu vykonává);
- podpora by mohla jít také skrze vyšší finanční podporu/daňové úlevy související s výchovou dětí do 15 let pro pracující;
- rozpočtové určení daní by mohlo být vázané i na hodnoty indexu sociálního vyloučení spolu s podmínkou jejich využití v sociální oblasti (+ finance na osoby jdou dle přihlášení k trvalému pobytu – tj. lidé migrující, často sociálně vyloučení, kteří žijí na ubytovnách či jsou v institucionální péči pobývají jinde, než kde jsou hlášeni k trvalému pobytu – otázka určení dle faktického pobytu apod.);
- očekávání vzbuzují připravované zákony o dostupném bydlení a o sociálním podnikání;
- je nutné podporovat/podmiňovat plánování sociálních služeb zjišťováním skutečné potřeby;
- k práci s daty – bylo by zajímavé/užitečné mít data o tom, kdo neplatí zdravotní pojištění;
- speciálně tři strukturálně postižené kraje potřebují akutně řešit boj s dezinformacemi.

2. Jak předat smysl sociální práce (v rámci obecního úřadu i směrem k politikům)?

Toto téma v sobě nese problematiku obhajování sociálních politik, vysvětlování jejich smyslu i udržování motivace sociálních pracovníků. Jedním z podpůrných závěrů diskuze bylo zjištění, že to není problém, který řeší svolavatelka diskuze sama, že se s ním potýkají i další a že je to něco, co má řešení.

Jak tedy na to?

- informace jsou důležité, ale stačí základní, nemusí to být sofistikovaná data, jde o to, aby byly dostupné;
- o schválené dokumenty se můžeme opřít, politici je moc nečtou, ale můžeme na ně odkazovat to, že jde o politicky uznané dokumenty jim zaručuje jistou nerozporovatelnost;
- smysl služby lze ilustrovat i ukázkami toho, co by nastalo, kdyby žádná služba nebyla, co by taková situace mohla způsobit (tzv. černé scénáře);
- sdílet můžeme i špatnou praxi;
- politiku a úřad neoddělíme, musíme se s danou situací naučit pracovat;
- očekávání vzbuzuje zákon o sociálním bydlení (je dobré, když je o co se opřít);
- jak pracovat s vyhořením se od sebe mohou učit navzájem úřad a neziskový sektor, sdílet motivace ve své práci.

3. Na co myslet při zřizování sociálního bytového družstva, které bude pod správou osob z SVL?

- ve Vídni fungují inovativní projekty na podobná družstva;
- informace jsou důležité jako argumenty, které by mohly pomoci ve vyjednávání s úředníky a politiky;
- příklady využitelných informací: zkusit vyčíslit dopady toho, když město nezačne jednat hned (např. stav bytového fondu), načrtnout scénář pozitivního i negativního vývoje (i spočítat – cost-benefit analýza);
- je také důležité identifikovat dopředu bariéry, problémy/rizika, které mohou nastat: např. možné problémy se sousedy a nastavit si systém, jak se těmto budeme snažit předcházet či je systém práce s nimi, když nastanou;
- velmi důležitý je kontext aktivity;
- inspirativní mohou být i nátlakové strategie k dosažení cíle.

4. Jak dosáhnout propojování a spolupráci relevantních aktérů a vzájemné pochopení rolí ve veřejné správě?

Problém se týká deficitu vzájemné informovanosti, mylných očekávání a související neefektivnosti poskytnutí pomoci od institucí. V tomto případě šlo konkrétně o pomoc v bytové nouzi.

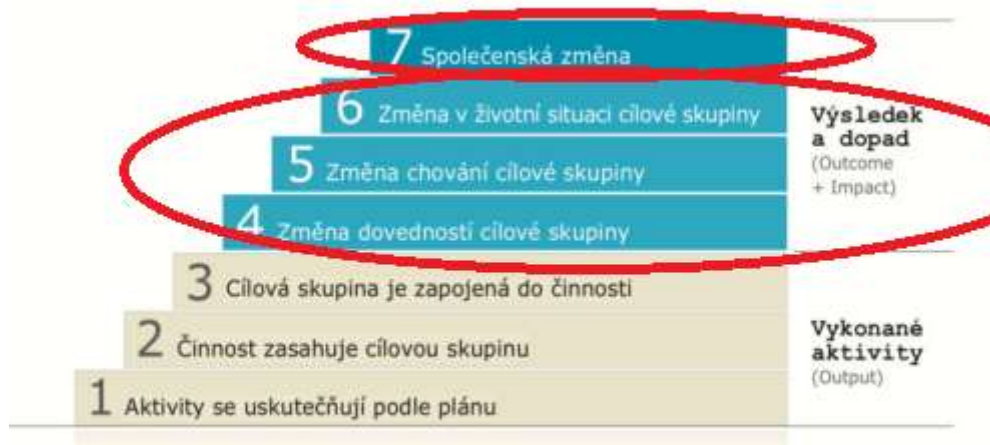
- problém je hlubší, vzájemná informovanost není ani horizontální (např. v rámci odborů na jednom úřadě);
- často jde i o selhání kraje, které se uchylují ke konstatování, že zákon je k ničemu nezavazuje, že nejde o oblast, ve které by měly být aktivní;
- i v tomto případě existují očekávání pozitivního dopadu připravovaného zákona o dostupnosti bydlení; zároveň však existuje obava, že si zákon budou dotčené instituce vykládat „vlastním pohledem“ – viz. zákon o obcích a výklad „péče o občany v oblasti bydlení x řádná práce hospodáře/správce majetku“;
- ze strany obcí jde v některých případech o nevědomost, nedostatek informací, v některých ale i o nečinnost;
- kontaktní místa pro bydlení (tedy oblast informačně ošetřená jednou institucí v území) mohou přinášet směrem k informovanosti občanů užitek;
- důležitá je i rovina meziresortní komunikace a spolupráce na úrovni ministerstev;
- v některých případech funguje také autorita státu – ministerstvo může zaslat sjednocující stanovisko k rozdílné úřední praxi.

5. K čemu vlastně sociální služby jsou? Jak dosáhnout skutečné změny u klientů sociálních služeb? Potřebujeme komplexní a multidisciplinární poskytování služeb a umět měřit jejich efektivitu.

Téma vychází z pohledu poskytovatelů služeb, kteří dobře poskytují, ale brzy naráží na hranice systému, tj. o systémové chybě, potřebě změny pohledu na sociální práci.

- duplicity mohou být problém při zvyšování efektivit – poskytovatelé a sociální pracovníci města by o sobě měli navzájem vědět a komunikovat;
- pojítkem mohou být individuální plány klientů, které obsahují také informace o tom, kdo za co zodpovídá;
- sociální pracovníci by měli vidět také potenciál využití dalších služeb a programů a mít přehled o individuálních cílech klientů;
- case-management a síťování služeb mezi sebou vede ke zvýšení efektivit;
- v Ostravě SocioFactor zkoumal efektivitu služeb prevence (<https://www.sociofactor.eu/projekty/ukoncene-projekty/rizeni-kvality-a-efektivit-sluzeb>);

- u zjišťování dopadů služeb záleží také na uvědomění si cílů (cílem vzdělávání není mít jedničku, ale být vzdělaný, cílem sociálních služeb není poskytovat sociální službu, ale podpořit změnu v životě klienta, ...);
- když se zapojí víc aktérů, může být poskytování sociálních služeb efektivnější či skutečně účinné až na úrovni systémové změny (viz. schody dopadů).

Obrázek č. 4: Schody dopadů – indikátory navázané na aktivity a indikátory navázané na CS¹⁵

6. Vyloučení bez podpory státu. Jak systémově změnit situaci duševně nemocných lidí bez dostatečných příjmů, tj. praceneschopných bez prostředků (lidí s uznanou invaliditou bez přiznaného invalidního důchodu)?

- s lidmi, kteří propadli sítím podpory a mají problém uživit se, se v praxi setkávají i ostatní účastníci diskuze;
- problém je kumulace více problematik u jednoho člověku;
- rychle ošetřit by se dalo situace tím, že by správa sociálního zabezpečení mohla kontaktovat obec, že mají člověka s uznanou invaliditou bez uznaného důchodu, která by měla přistoupit ke case-managementu;
- reforma psychiatrické péče se nezaměřovala na příjem cílové skupiny – to byl problém, mělo by se to napravit;
- (bohužel) potřebujeme ubytovny, které ubytují klienty v této situaci, alespoň neskončí na ulici a sociální pracovníci jsou nuceni s nimi spolupracovat;
- uznání minimálního důchodu by bylo levnější variantou k pobytům v psychiatrických nemocnicích;
- dalším problémem je nedostatek sociálních lůžek v nemocnicích;
- kapacity pobytových služeb jsou naplněné, je na ně přetlak lidí, kteří důchod mají - měly by vznikat chudobince – domovy pro lidi, kteří nemají žádný nebo velmi malý příjem a k tomu spoustu problémů
- + problémem je nastavení pravidel, za kterých může člověk existující sociální službu využívat (př. nesmí být závislý na návykových látkách, tedy nesmí do budovy intoxikovaný apod. – v ČR je legální užívat návykové látky – alkohol/cigarety – když člověk „zestárne a zchudne“, ale zůstane závislý, neexistuje pro něj služba (kuřárny jsou ok, akceptované) =) výjimky/novinky - příklad služby: DZR Přístavy – klienti se nemusí měnit a při tom mohou bydlet;

- chráněné bydlení jako sociální služba je postavené jako rehabilitace, počítá se s tím, že se člověk zvedne, to v určitých případech nefunguje, což lidé, kteří služby poskytují vědí, ale systém je takto nastaven – riziko: přesun osob zpět do soukromých ubytoven či na ulici;
- Program Housing First v ČR je pomalý, v zahraničí (Francie, Holandsko) existují letité statistiky a důkazy o tom, že tento systém funguje pro osoby s duševním onemocněním (kam patří i závislosti) v rámci programů na ukončování bezdomovectví (zahraniční statistiky uvádí, že vysoké procento osob bez domova, u kterých program zafungoval jsou lidé s duševním onemocněním) = vhodné podpořit práci s daty v této oblasti také v ČR – meziresortnost (systémové projekty na reformu péče o duševní zdraví nekooperují se systémovými projekty zaměřenými na agendu řešení sociálního vyloučení či sociálního bydlení).